

Miesten kanssa seksiä harrastavat miehet: suhde omaan seksuaalisuuteen ja sosiaaliseen ympäristöön

Tutkimuksessa kuvataan miesten kanssa seksiä harrastavien miesten suhdetta omaan seksuaalisuuteensa sekä sosiaaliseen ympäristöönsä. Aineisto kerättiin vuonna 2010 osana 38 maan yhteistä Internet-kyselyä (EMIS -European MSM Internet Sex Survey) miesten välisestä seksistä. Tämän artikkelin aineistona ovat Suomessa tutkimukseen osallistuneiden miesten (n=2028) vastaukset.

Suurin osa vastaajista (69,7 %) oli seksuaalisesti kiinnostunut vain miehistä. Suurin osa (73,7 %) oli identiteetiltään homoseksuaalisia. Nuoremmat suhtautuivat vanhempia vastaajia negatiivisemmin seksuaaliseen suuntautumiseensa. Uudellamaalla asuvat suhtautuivat muualla asuvia positiivisemmin seksuaaliseen suuntautumiseensa.

Yli puolet vastaajista (57,2 %) koki ajoittain yksinäisyyttä. Myönteisimmin sosiaaliin suhteisiin ja tilanteisiin homoseksuaalisten miesten kanssa suhtautuivat vanhemmat ikäluokat ja suurella paikkakunnalla asuvat. Yli puolet vastanneista oli kokenut tuijottamista, uhkailua ja sanallista solvaamista.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella erityistä huomiota olisi kiinnitettävä nuoriin ja pienillä paikkakunnalla asuviin miehiin ja heidän hyvinvointiinsa, koska nuoret suhtautuivat tämän tutkimuksen tulosten mukaan seksuaaliseen suuntautumiseen negatiivisemmin kuin muut. Lisäksi pienellä paikkakunnalla asuminen voi vaikeuttaa miespuolisen seurustelukumppanin löytämistä.

**JARI KYLMÄ, ANNE-MARI SEPPONEN, JYRKI OLLIKAINEN, MARJA PAKARINEN,
TEPPO HEIKKINEN, TARJA SUOMINEN**

JOHDANTO

Seksuaalisuus on jokaisen ihmisen perustavaa laatua oleva ominaisuus. Se rakentuu yksilön ja sosiaalisen ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Seksuaalioikeudet ovat universaaleja ihmisoikeuksia, jotka perustuvat ihmisten vapauteen, arvokkuuteen ja tasa-arvoisuuteen. Seksuaaliterveys on terveyden lailla ihmisen perusoikeus. (WAS 2013.)

Seksuaaliterveyden edistäminen toimintana perustuu Suomessa lainsäädäntöön, kuten esimerkiksi terveydenhuoltolakiin (1326/2010) ja tartuntatautilakiin (583/1986). Lisäksi toimintaa ohjataan Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiassa

ja hallitusohjelmassa (STM 2013). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa kansallisella tasolla toiminnan ohjauksesta, kehittämisestä ja toteuttamisesta. Kunnat vastaavat seksuaaliterveyden edistämisestä käytännön toimintana Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tukemana. Seksuaaliterveyden edistäminen on moniammatillista yhteistyötä. (STM 2013, THL 2013.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata miesten kanssa seksiä harrastavien miesten suhdetta omaan seksuaalisuuteensa sekä sosiaaliseen ympäristöönsä. Suhdetta omaan seksuaalisuuteen tarkastellaan seksuaalisen orientaation, seksuaalisen identiteetin sekä omaan seksuaaliseen suun-

tautumiseen suhtautumisen näkökulmasta. Suhdetta sosiaaliseen ympäristöön tarkastellaan sosiaalisen elämänpiirin, homoseksuaalisuuteen sosiaalisissa suhteissa suhtautumisen ja huonon kohtelun kokemusten näkökulmasta.

Aikaisemmat aihealuetta kuvaavat suomalaiset tutkimukset ovat pääasiassa 1980–1990 -luvuilta ja osa tutkimuksista ajoittuu aikaan ennen hiv-epidemiaa Suomessa (Grönfors ym. 1984, Grönfors ja Partanen 1991, Huotari ja Lehtonen 2000, 2007). Ajankohtainen tieto aihealueesta puuttuu. Tietoa tarvitaan kuitenkin esimerkiksi juuri seksuaaliterveyden edistämistyössä, mutta myös muussa terveyden edistämistyössä.

Seksuaalinen orientaatio viittaa seksuaalisen halun kohteeseen (Lehto ja Kovero 2010). Aikaisemmassa suomalaisessa tutkimuksessa (Huotari ja Lehtonen 2007) on todettu, että suomalaisten miesten kanssa seksiä harrastavien miesten (n=748) seksuaaliset ajatukset ja mielikuvat kohdistuvat lähes tai yksinomaan miehiin 89 prosentilla ja seksikokemukset 88 prosentilla.

Miesten kanssa seksiä harrastavan miehen seksuaalinen identiteetti voi olla heteroseksuaalinen, homoseksuaalinen tai biseksuaalinen. Osa ei halua nimetä itseään mitenkään tai määrittelee itsensä ei-heteroseksuaaliseksi. (Huotari ja Lehtonen 2007, Malcolm 2008, Operario ym. 2008, Williams ym. 2009, Lehto ja Kovero 2010, Reisen ym. 2010). Huotarin ja Lehtosen (2007) suomalaisen tutkimukseen osallistuneista 750 miesten kanssa seksiä harrastavista miehistä 74 prosenttia määritteli itsensä homoksi tai homoseksuaaliseksi. Osa määritteli itsensä biksi, biseksuaaliseksi, ei-heteroseksuaaliseksi, heteroseksuaaliseksi sekä muuksi. Miesten kanssa seksiä harrastavien miesten seksuaalinen identiteetti on sekä yksilön tarpeiden että sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden muovaama (Li ym. 2010).

Suhtautuminen omaan seksuaaliseen suuntautumiseen liittyy sekä ihmiseen itseensä että hänen sosiaaliseen ympäristöönsä. Useiden tutkimusten mukaan homo- tai biseksuaaliset ja transsukupuoliset nuoret kohtaavat elämässään ahdinkoa aiheuttavia tekijöitä, kuten ympäristön homofobiaa ja vähäistä vanhemmilta saatua tukea. Osa reagoi ahdinkoon masennusoirein, huumeiden käytöllä, riskiseksikäyttäytymisellä, viiltelyllä ja itsemurhayrityksillä (McDermott ym. 2008, Scourfield ym. 2008, Ryan ym. 2009, Salomon ym. 2009, Needham ym. 2010). Homo- tai biseksuaalisilla nuorilla onkin viisinkertainen (22 % vs. 4 %) riski yrittää itsemurhaa suhteessa hete-

roksuaalisiin nuoriin (Hatzenbuehler 2011).

Aikuiset homo- tai biseksuaaliset henkilöt kokevat heteroseksuaalisia enemmän psyykkistä ahdinkoa, käyvät heteroseksuaalisia todennäköisemmin mielenterveysammattilaisen luona, käyttävät huumeita ja osalla on itsetuhokäyttäytymistä (King ym. 2003, Brennan ym. 2010). Sisäistetyn kielteisen homoseksuaalisuuteen suhtautumisen on todettu olevan yhteydessä homoseksuaalisten miesten masennukseen. Lisäksi sen on todettu olevan negatiivisesti yhteydessä seksuaaliterveyteen, psykoseksuaaliseen kypsytyteen, tasa-painoon oman seksuaalisuuden kanssa ja avoimuuteen oman seksuaalisuuden suhteen. (Rosser ym. 2008.) Ikääntyneet miehet ovat raportoineet sisäistettyä homofobiaa, alkoholin käyttöä ja itsemurha-ajatuksia seksuaalisuutensa vuoksi. Vähäinen sisäistetty homofobia on puolestaan yhteydessä hyvään mielenterveyteen. (D'augelli ym. 2001.)

Homo- ja biseksuaalisten sekä transsukupuolisten ihmisten kokema stigma ja syrjintä voivat johtaa alentuneeseen itsetuntoon, masennukseen ja ahdistuneisuuteen (Preston ym. 2007, Raymond ym. 2011). Psykososiaaliset terveysongelmat puolestaan lisäävät todennäköisyyttä riskiseksikäyttäytymiseen (Mustanski ym. 2007).

Miesten väliset parisuhteet voivat olla suljettuja tai avoimia (Shernoff 2006). Avoimessa suhteessa parilla voi olla seksiä myös muiden kanssa (Huotari ja Lehtonen 2007). Tutkimusten mukaan suljetun ja avoimen suhteen yleisyys vaihtelevat miestenvälisissä suhteissa: lähes kaikki ovat suljettuja (Beougher ym. 2011), alle puolet parisuhteista on suljettuja (Guzman ym. 2005) ja noin puolet parisuhteista on avoimia (Grönfors ym. 1984, Hoff ym. 2005, 2009). Edellä kuvattuun suomalaisen tutkimukseen osallistuneista 750 miehestä 58,4 prosentilla oli seksiä myös muiden kuin vakituisen kumppanin kanssa (Huotari ja Lehtonen 2000).

Suomalaisista homo- ja biseksuaalisista miehistä 51 prosenttia eli vuonna 1984 raportoidun tutkimuksen mukaan kiinteässä rakkaussuhteessa toisen miehen kanssa. Viidesosa heistä asui samaa sukupuolta olevan kumppaninsa kanssa. (Grönfors ym. 1984.) Myöhemmin toteutetussa tutkimuksessa homo- ja biseksuaalisista miehistä (n=45) joka viidennellä oli vakituinen parisuhde. Miehistä 27 prosenttia asui avoliitossa ja 20 prosenttia seurusteli miehen kanssa. (Grönfors ja Partanen 1991.) Huotarin ja Lehtosen (2000, 2007, Lehtonen 2009) tutkimuksen mukaan mie-

histä kaikkiaan 64,5 prosenttia oli parisuhteessa toisen miehen kanssa ja 34,5 prosentilla oli vain satunnaisia seksisuhteita. Suomessa oli vuonna 2011 yhteensä 773 rekisteröityä miestenvälistä parisuhdetta (Tilastokeskus 2013a). Osa ei-heteroseksuaalisista miehistä elää parisuhteessa naisen kanssa ja asuu naispartnerin, lastensa tai omien vanhempiensa kanssa (Lehtonen 2009).

Homoyhteisö tai homoseksuaaliset ystävät voivat olla merkittävä tuki homoseksuaalisille miehille (Lehtonen 2009). Kuitenkin useissa tutkimuksissa on tunnistettu homoseksuaalisten ihmisten yksinäisyys (Fokkema ja Kuyper 2009, Kuyper ja Fokkema 2010). Yksinäisyys voi kuormittaa mielenterveyttä (D’augelli ym. 2001), koska terveyden kannalta yhteisyyden kokeminen vertaisten ja oman perheen kanssa on tärkeää (Raymond ym. 2011). Internetin käyttö on lisääntynyt sosiaalisten suhteiden luomisessa (Blackwell 2010). Internet mahdollistaa kumppaneiden löytämisen, mutta sen käyttö kumppanien etsintään voi myös lisätä seksuaalista riskikäyttäytymistä (van der Snoek ym. 2005, Blackwell 2010, Benotsch ym. 2011) ja riskiä joutua väkivallan kohteeksi (Bauermeister ym. 2010).

Homo- ja biseksuaaliset nuoret ovat kokeneet heteroseksuaalisia nuoria useammin perheväkivaltaa, kiusaamista, syrjintää, ulkopuolisuuden kokemuksia, vaikeuksia seksuaalisen suuntautumisenensa vuoksi, joutuneet rikoksen uhriksi ja kokeneet oikeuksiensa rikkomista (Ortiz-Hernandez ym. 2009, Raymond ym. 2011). Aikuisetkin homo- tai biseksuaaliset naiset ja miehet raportoivat heteroseksuaalisia todennäköisemmin seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutumista (Conron ym. 2010).

Miesten kanssa seksiä harrastavat miehet voivat joutua väkivallan kohteeksi joko oletetun tai tiedetyn seksuaalisuutensa vuoksi. Toimijana voi olla perheenjäsen, kumppani tai joku ulkopuolinen. (Koblin ym. 2006, Stephenson ym. 2010.) Väkivalta voi olla sanallista (sanallinen solvaaminen tai uhkailu), fyysistä (lyönnit, kivittäminen, hakkaaminen), seksuaalista (raiskaus tai pakotettu yhdyntä) tai sosiaalista väkivaltaa (stigma, hylkääminen, syrjintä, kiusaaminen) (Houston ja McKirnan 2007, Raymond ym. 2011). Rothmanin ym. (2011) systemaattisen katsauksen mukaan 12–54 prosenttia homo- tai biseksuaalisista miehistä on kokenut seksuaalista väkivaltaa. Miehet joutuvat homo- tai biseksuaalisia naisia useammin seksuaalisen viharikoksen uhriksi. Tutkimusten mukaan 80 prosenttia ho-

moseksuaalisista, biseksuaalisista ja transsukupuolisista aikuisista on jossain elämänsä vaiheessa kohdannut sanallista kiusaamista (Raymond ym. 2011).

Koettu väkivalta, huono kohtelu ja ympäristön homofobisuus voivat altistaa riskiseksikäyttäytymiselle (Relf ym. 2004), huumeiden käytölle (Wong ym. 2010) ja oman seksuaalisuuden hankalaksi kokemiselle (Ross ym. 2010).

TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata miesten kanssa seksiä harrastavien miesten suhdetta omaan seksuaalisuuteensa sekä sosiaaliseen ympäristöönsä.

Tutkimusongelmat olivat:

1. Millainen suhde miehillä on omaan seksuaalisuuteensa?
2. Millainen suhde miehillä on sosiaaliseen ympäristöönsä?

TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTUS

KOHDERYHMÄ JA AINEISTONKERUUMENETELMÄ

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat miesten kanssa seksiä harrastavat miehet, koska he osaavat parhaiten kertoa suhteesta omaan seksuaalisuuteensa ja sosiaaliseen ympäristöönsä. Toteutettu Internet-kysely on toistaiseksi maailman laajin miesten kanssa seksiä harrastaville miehille kohdennettu aineistonkeruu. Tämän artikkelin aineistona ovat Suomessa tutkimukseen osallistuneiden miesten vastaukset.

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin 38 maan yhteisessä European MSM Internet Sex Survey -tutkimushankkeessa yhteensä 25 eri kielellä kesä-elokuussa 2010 (EMIS 2010). Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin Internetissä toteutettu sähköinen kysely, koska tutkimukseen haluttiin mahdollisimman laaja vastaajajoukko. Internet-kysely oli mielekäs valinta siksi, että se mahdollisti laaja-alaisen ja samanaikaisen aineiston keruun eri maissa. Internetissä kerätty sähköinen aineisto helpotti laajan aineiston käsittelyä. Lisäksi tutkimus kohdentui osallistujien seksuaalisuuteen, joka on hyvin henkilökohtainen asia. Kyselyyn vastaaminen Internetissä suojasi vastaajien anonymiteettia. Tämän arvioitiin alentavan kynnystä osallistua tutkimukseen. Internet-kysely oli myös perusteltu valinta siksi, että tutkimuksen kohdejoukkoon kuuluvia miehiä on

mahdotonta etukäteen identifoida tietyksi määrälliseksi ryhmäksi ja suunnata kysely vain tälle ryhmälle. Kysely oli avoin kaikille miesten kanssa seksiä harrastaville miehille Suomessa. Internet on todettu tehokkaaksi välineeksi miesten kanssa seksiä harrastavien miesten rekrytoinnissa tutkimuksiin (EMIS 2013).

Tutkimuksesta tiedotettiin laajasti Internetissä miesten kanssa seksiä harrastaville miehille suunnatuilla sivustoilla (sekä kansallisilla että kansainvälisillä sivuilla) ja painotuotteiden avulla yhteistyössä SETA:n alueellisten jäsenjärjestöjen kanssa. Tutkimustiedotteita oli jaossa kohderyhmän miehille suunnatuissa baareissa ja yökerhoissa eri puolilla Suomea. Tutkimuksesta tiedotettiin suomen, ruotsin ja englannin kielellä. Painotuotteet olivat julisteita ja käyntikortinkokoisia esitteitä. Tiedotteissa kerrottiin perustiedot tutkimuksesta ja ohjattiin tutkimuksesta tarkemmin kertoville verkkosivuille sekä itse kyselyyn. (EMIS 2010, Weatherburn ym. 2013.)

KÄYTETTY MITTARI

Aineisto kerättiin EMIS-mittarilla (EMIS 2010). Mittaria ja sen kehittämisvaiheita on kuvattu yksityiskohtaisesti toisissa julkaisuissa (mm. Weatherburn ym. 2013, Berg ym. 2013). Tässä tutkimuksessa käytettiin seuraavia mittarin muuttujia.

Taustatietoina kysyttiin vastaajan ikää, asuinpaikan kokoa, asuinalueetta maakunnittain, asumisaikaa Suomessa, korkeinta tutkintoa ja työtilannetta (Taulukko 1).

Suhdetta omaan seksuaalisuuteen mitattiin seksuaalisen orientaation ja identiteetin näkökulmista kahdella kysymyksellä (Taulukko 2) ja suhtautumisesta omaan seksuaaliseen suuntautumiseen kolmella väittämällä (Taulukko 3).

Suhdetta sosiaaliseen ympäristöön mitattiin kolmella ulottuvuudella: sosiaalinen elämänpiiri, suhde homoseksuaalisuuteen sosiaalisissa suhteissa sekä kokemukset huonosta kohtelusta. Sosiaalista elämänpiiriä kysyttiin 17 kysymyksellä: vakituisessa suhteessa eläminen (viisi kysymystä), parisuhteen kesto vakituisen miespartnerin kanssa (yksi kysymys), asuminen (kahdeksan kysymystä), lähipiirin miesten seksuaalisen mielenkiinnon kohdentumista miehiin (yksi kysymys), yksinäisyyttä (yksi kysymys) ja uusien ystävien hankkimista (yksi kysymys) (Taulukko 5).

Suhdetta homoseksuaalisuuteen sosiaalisissa suhteissa mitattiin 14 kysymyksellä, joista yhdeksän koski viimeisimpiä käyntejä miesten kanssa seksiä harrastaville miehille suunnatuissa paikois-

sa (Taulukko 7; taustamuuttujatarkastelua varten vastausvaihtoehdot luokiteltiin kahteen luokkaan ”joskus” ja ”ei koskaan”). Homoseksuaalisuutta sosiaalisissa suhteissa kysyttiin viidellä väittämällä (Taulukko 8).

Kokemuksia huonosta kohtelusta mitattiin kolmella kysymyksellä (Taulukko 10; taustamuuttujatarkastelua varten vastausvaihtoehdot luokiteltiin kahteen luokkaan ”joskus” ja ”ei koskaan”).

AINEISTON ANALYYSI

Suhdetta omaan seksuaalisuuteen ja sosiaaliseen ympäristöön kuvattiin tarkastelemalla vastausten suhteellisia osuuksia. Lisäksi aineistoa analysoidiin ristiintaulukoimalla selitettäviä muuttujia koskevia vastauksia taustamuuttujittain. Sarake- ja rivimuuttujien välistä riippuvuutta testattiin χ^2 -riippumattomuustestillä, jonka nollahypoteesi on, ettei muuttujien välillä ole riippuvuutta. Likert-asteikkolisissa muuttujissa ryhmien välisten erojen testaamiseen käytettiin myös χ^2 -riippumattomuustestiä. Merkitsevyytensä käytettiin viiden prosentin riskirajaa. (Parahoo 2006.) Aineisto analysoidiin SPSS -ohjelmiston versiolla 19.0.

TULOKSET

OSALLISTUJAT

Suurin osa vastaajista kuului ikäluokkaan 25–40-vuotiaat. Pääosin (65,8 %) vastaajat asuivat keskisuudessa tai suuressa kaupungissa ja vastanneista (n=1825) yli puolet (57,6 %) asui Etelä-Suomessa. Kolmannes (35,5 %) vastanneista oli suorittanut korkeimpana tutkintonaan ammattitai ylioppilastutkinnon. Opistoasteen tutkinto tai ylempi korkeakoulututkinto oli 43,4 prosentilla. Yli puolet vastanneista (n=2016) oli kokopäivätyössä (54,7 %) ja työelämän ulkopuolella kolmannes (29,8 %). (Taulukko 1.)

SUHDE OMAAN SEKSUAALISUUTEEN

Suurin osa (69,7 %) vastanneista oli seksuaalisesti kiinnostunut vain miehistä ja 30 prosenttia sekä miehistä että naisista. Vastanneista suurin osa, 73,7 prosenttia, oli identiteetiltään homoseksuaalisia. Vajaa kymmenesosa ei halunnut käyttää itsestään mitään termiä. (Taulukko 2.)

Vastanneista kolme neljästä (76,8 %) oli sinut homoseksuaalisuutensa kanssa. Vastanneista yhdeksän kymmenestä (89,7 %) piti omaa homoseksuaalisuuttaan moraalisesti hyväksyttävänä, ja

Taulukko 1.

Osallistujien taustatiedot (fr, %).

Taustamuuttuja	n	%
Ikä vuosina (n=2028)		
< 25	457	22,5
25 – 40	986	48,6
>40	585	28,8
Asuinpaikan koko (n=1969)		
Erittäin suuri kaupunki (> 1 miljoonaa as.)	43	2,2
Suuri kaupunki (500 000–999 999 as.)	712	36,2
Keskisuuri kaupunki (100 000–499 999 as.)	582	29,6
Pieni kaupunki (10 000–99 999 as.)	471	23,9
Kylä tai maaseutu (< 10 000 as.)	161	8,2
Asuinalue (maakunta; n=1825)		
Etelä-Suomi (Uusimaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso)	1051	57,6
Länsi-Suomi (Ahvenanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Suomi)	473	25,9
Itä-Suomi (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala)	145	7,9
Pohjois-Suomi (Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi)	156	8,5
Suomessa asumisaika vuosina (n=193)		
< 9	70	38,3
10–19	37	17,1
20–29	28	14,5
30–39	22	11,4
>40	36	18,7
Korkein tutkinto (n=2016)		
Vailla perusasteen päättötodistusta	13	0,6
Peruskoulun päättötodistus	153	7,6
Ammatti- tai ylioppilastutkinto	715	35,5
Erikoisammattitutkinto	135	6,7
Opistoasteen tutkinto, ylempi tai alempi ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto	874	43,4
Lisensiaatti- tai tohtoritutkinto	126	6,3
Työtilanne (n=2016)		
Kokopäivätyössä	1102	54,7
Osa-aikatyössä	122	6,1
Itsenäinen ammatinharjoittaja	157	7,8
Työelämän ulkopuolella	601	29,8
Muu	34	1,7

Taulukko 2.

Miesten seksuaalinen orientaatio ja seksuaalinen identiteetti (fr, %).

Miesten seksuaalinen orientaatio ja identiteetti	n	%
Seksuaalinen orientaatio suuntautuu (n=2023)		
Vain miehiin	1411	69,7
Pääasiassa miehiin, mutta joskus myös naisiin	376	18,6
Yhtä paljon miehiin ja naisiin	126	6,2
Pääasiassa naisiin, mutta joskus myös miehiin	106	5,2
Vain naisiin	4	0,2
Seksuaalinen identiteetti (n=2022)		
Gay tai homoseksuaalinen	1491	73,7
Biseksuaalinen	341	16,9
Heteroseksuaalinen	20	1,0
Joku muu termi kuvaa itseä	7	0,3
Ei yleensä käytä itsestään mitään erityistä termiä	163	8,1

Taulukko 3.

Suhtautuminen omaan seksuaaliseen suuntautumiseen.

Kuinka sinut oman homoseksuaalisuuden kanssa	Eri mieltä %	Ei eri eikä samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei koske minua %	Yhteensä
Tunnen olevani sinut itseni kanssa homoseksuaalisena miehenä (n=2015)	11,3	7,1	76,8	4,8	100
Homoseksuaalisuus on minulle moraalisesti hyväksyttävä asia (n=2013)	5,1	3,1	89,7	2,1	100
Vaikka voisin vaihtaa seksuaalisen suuntautumiseni, en tekisi sitä (n=2006)	12,0	16,7	68,0	3,3	100

Taulukko 4.

Suhtautuminen omaan seksuaaliseen suuntautumiseen prosenttiosuukina – taustamuuttujien yhteydet selitettäviin muuttujiin..

Taustamuuttujat	Tunnen olevani sinut itseni kanssa homoseksuaalisena miehenä (n=2015)				Homoseksuaalisuus on minulle moraalisesti hyväksyttävä asia (n=2013)				Vaikka voisin vaihtaa seksuaalisen suuntautumiseni, en tekisi sitä (n=2006)			
	Eri mieltä %	Ei eri eikä samaa mieltä %	Samaa mieltä %	p-arvo	Eri mieltä %	Ei eri eikä samaa mieltä %	Samaa mieltä %	p-arvo	Eri mieltä %	Ei eri eikä samaa mieltä %	Samaa mieltä %	p-arvo
Ikä				0,709				<0,001				<0,001
<25	13	7	80		6	5	89		18	18	64	
25-40	11	8	81		5	2	93		11	17	16	
>40	12	6	82		5	3	92		10	16	74	
Asuinpaikka milj./as.				<0,001				<0,001				0,003
>0,5	8	6	86		3	2	95		11	14	75	
0,1-0,5	12	7	81		5	3	92		12	20	68	
<0,1	16	9	75		7	5	88		14	18	68	
Asuinalue				0,003				0,011				0,010
Uusimaa	10	6	84		4	2	94		10	16	74	
Muu	13	9	78		6	3	91		14	19	67	
Asumisaika Suomessa				0,125				0,185				0,911
≤ 15 v	7	9	84		3	6	91		12	17	71	
> 15 v	9	2	89		0	4	96		11	16	73	
Tutkinto				0,961				0,887				0,336
Opisto tai ylempi	12	7	81		5	3	92		12	18	70	
Muu	12	7	81		5	3	92		13	16	71	
Työtilanne				0,818				0,247				0,080
Kokopäivätyö	12	7	81		5	2	93		11	17	72	
Muu tilanne	12	8	80		5	4	91		14	17	69	

Testinä käytetty χ^2 -testiä

yli puolet (68,0 %) vastanneista ei vaihtaisi seksuaalista suuntautumistaan. (Taulukko 3.)

Taustamuuttujista ikä, asuinpaikkakunnan koko ja asuinlääni olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä suhtautumiseen omaan seksuaaliseen suuntautumiseen (Taulukko 4). Nuoremmat suhtautuvat negatiivisemmin seksuaalisuuteensa ja Uudellamaalla asuvat suhtautuvat muualla asuvia positiivisemmin seksuaalisuuteensa.

SUHDE SOSIAALISEEN YMPÄRISTÖÖN

Vastanneista puolet (50,4 %) oli vakituudessa suhteessa joko yhden tai useamman miehen tai naisen kanssa; 38,3 prosenttia oli vakituudessa suhteessa yhden miehen ja 7,8 prosenttia yhden naisen kanssa. Vastanneista lähes 40 prosenttia oli elänyt vakituudessa parisuhteessa miehen kanssa yli kuusi vuotta. (Taulukko 5.)

Vakituudessa parisuhteessa miehen kanssa elävistä tilastollisesti merkitsevästi suurempi osa ilman parisuhdetta eläviin miehiin verrattuna oli

Taulukko 5.

Sosiaalista elämänpiiriä kuvaavat muuttujat (fr, %).

Sosiaalisen elämänpiirin ulottuvuudet	n	%
Vakituisessa suhteessa eläminen (n=2037)		
Vakituisessa suhteessa yhden miehen kanssa	781	38,3
Vakituisessa suhteessa useamman kuin yhden miehen kanssa	78	3,8
Vakituisessa suhteessa yhden naisen kanssa	158	7,8
Vakituisessa suhteessa useamman kuin yhden naisen kanssa	11	0,5
Ei vakituista suhdetta	1009	49,5
Parisuhteen kesto vakituisen miespartnerin kanssa vuosissa (n=859)		
< 1	141	16,4
1–5	379	44,1
6–10	191	22,2
11–15	78	9,1
16–20	37	4,3
> 20	33	3,8
Asuminen (n=2021)		
Miespartnerin kanssa	548	26,5
Naispartnerin kanssa	142	6,9
Lasten kanssa	57	2,8
Ystävän kanssa	81	3,9
Toisen tai molempien vanhempien kanssa	155	7,5
Muiden perheenjäsenten kanssa	70	3,4
Muiden kanssa	55	2,7
Yksin	1018	49,3
Miespuolisten ystävien seksuaalisen mielenkiinnon kohdentuminen miehiin (n=2023)		
Lähes kaikki	316	15,6
Yli puolet	307	15,2
Noin puolet	302	14,9
Vähemmän kuin puolet	378	18,7
Ei lähes kukaan	676	33,4
Ei ole miespuolisia ystäviä	44	2,2
Yksinäisyyden kokemus (n=2018)		
Koen itseni joskus yksinäiseksi		
Eri mieltä	598	29,6
Ei eri eikä samaa mieltä	265	13,1
Samaa mieltä	1155	57,2
Tiedän minne mennä kokiessani itseni yksinäiseksi		
Eri mieltä	446	22,1
Ei eri eikä samaa mieltä	468	23,2
Samaa mieltä	1103	54,7

yli 40-vuotiaita ($p < 0,001$), asui yli 500 000 asukkaan paikkakunnalla ($p < 0,001$), Uudellamaalla ($p = 0,001$), oli suorittanut opisto- tai ylemmän tutkinnon ($p < 0,001$) ja oli kokopäivätyössä ($p < 0,001$).

Vastanneista 49,3 prosenttia asui yksin ja 26,5 prosenttia mieskumppanin kanssa (Taulukko 5). Miehen kanssa asuvista miehistä tilastollisesti merkittävästi suurempi osa oli yksin tai muun kuin miehen kanssa asuviin verrattuna vä-

hintään 25-vuotias ($p < 0,001$), asui yli 500 000 asukkaan paikkakunnalla ($p < 0,001$), asui Uudellamaalla ($p < 0,001$), oli kokopäivätyössä ($p < 0,001$) ja oli suorittanut opisto- tai ylemmän tutkinnon ($p < 0,001$). Lähes puolet (45,7 %) vastanneista miehistä kertoi, että heidän miespuolista ystävistään vähintään puolet oli seksuaalisesti kiinnostuneita miehistä.

Vastanneista 57,2 prosenttia koki ajoittain yksinäisyyttä, mutta 54,7 prosenttia tiesi myös

Taulukko 6.

Yksinäisyyden kokemus ja tieto mihin mennä tarvittaessa halutessaan uusia ystäviä – taustamuuttujien yhteyden selitettäviin muuttujiin.

Taustamuuttujat	Koen itseni joskus yksinäiseksi (n=2018)				Tiedän mihin mennä, jos haluan uusia ystäviä (n=2018)			
	Eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	p-arvo	Eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	p-arvo
	%	%	%		%	%	%	
Ikä				<0,001				<0,001
<25	22	15	63		26	27	47	
25–40	30	12	58		23	23	54	
>40	36	12	52		17	21	62	
Asuinpaikka milj./as.				0,001				0,007
>0,5	34	12	54		19	21	60	
0,1–0,5	30	15	55		24	25	51	
<0,1	24	14	62		24	24	52	
Asuinalue				0,083				0,002
Uusimaa	32	12	56		20	22	58	
Muu	27	13	60		25	25	50	
Asumisaika Suomessa				0,330				0,944
≤ 15 v	30	8	62		16	29	55	
> 15 v	31	15	54		17	27	56	
Tutkinto				<0,001				0,063
Opisto tai ylempi	36	12	52		21	22	57	
Muu	24	14	62		23	25	52	
Työtilanne				0,001				0,001
Kokopäivätyö	33	12	55		20	22	58	
Muu tilanne	26	14	61		25	25	50	

Testinä käytetty χ^2 -testiä

mihin mennä, jos halusi uusia ystäviä. Ajoittaiseen yksinäisyyden kokemukseen olivat taustamuuttujista tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä ikä ($p < 0,001$), asuinpaikkakunnan koko ($p = 0,001$), korkein suoritettu tutkinto ($p < 0,001$) ja työtilanne ($p = 0,001$). Taustamuuttujista ikä ($p < 0,001$), asuinpaikkakunnan koko ($p = 0,007$), asuinalue ($p = 0,002$) ja työtilanne ($p = 0,001$) olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä tietoon mihin mennä, jos halusi uusia ystäviä. (Taulukko 6.)

Miesten kanssa seksiä harrastaville miehille suunnatuista paikoista vastaajat olivat käyneet yleisimmin Internet-sivuilla, baareissa sekä yökerhoissa. (Taulukko 7.) Baareissa ja yökerhoissa käyneistä tilastollisesti merkitsevästi suurempi osa oli muihin verrattuna vähintään 25-vuotiaita ($p < 0,001$), asuivat vähintään 100 000 asukkaan paikkakunnalla ($p < 0,001$), asuivat Uudellamaalla ($p < 0,001$), olivat suorittaneet opisto- tai ylempään tutkinnon ($p < 0,001$) ja olivat kokopäivätyössä ($p < 0,001$).

Vastanneista kolme neljästä (75,7 %) ei kokenut sosiaalisia tilanteita homoseksuaalisten miesten kanssa epämuikavina, toisaalta vastanneista ($n = 2012$) yli puolet (55,4 %) koki ilmeisen naismaisten homomiesten tekevän heidän olonsa epämuikavaksi. (Taulukko 8.)

Taustamuuttujista ikä, asuinpaikkakunnan koko, asuinalue, Suomessa asumisaika, korkein suoritettu tutkinto ja työtilanne olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä selitettäviin muuttujiin. Positiivisimmin sosiaalisiin suhteisiin ja tilanteisiin suhtautuivat vanhemmat ikäluokat sekä isommalla paikkakunnalla asuvat. (Taulukko 9.)

Vastanneista suurin osa (83,3 %) ei ollut koskaan kohdannut fyysistä väkivaltaa tilanteissa, joissa joku tiesi tai oletti vastaajan olevan kiinnostunut miehistä. Toisaalta yli puolet vastaajista oli kuitenkin kohdannut tuijottamista, uhkailua tai sanallista solvausta. (Taulukko 10.) Sanallista solvausta kokeneista tilastollisesti merkitsevästi suurempi osa oli muihin verrattuna alle 25-vuotiaita ($p = 0,01$), asui vähintään 100 000 asukkaan

Taulukko 7.

Miesten viimeisimmät käynnit miesten kanssa seksiä harrastaville miehille suunnatuissa paikoissa (%).

Viimeisin käynti	Ei koskaan %	Viimeisen viikon aikana %	Viimeisen kuukauden aikana %	Viimeisen vuoden aikana %	Yli vuosi sitten %	Yhteensä
Gay-/homokeskuksessa, -järjestössä tai ryhmässä (n=2018)	57,4	7,1	5,8	11,3	18,4	100
Gay-/homokahvilassa, -baarissa tai -pubissa (n=2017)	19,8	22,3	17,5	27,4	13,0	100
Gay-/homodiscossa tai yökerhossa (n=2003)	20,8	18,9	17,0	29,2	14,1	100
Baarin takahuoneessa, gay-/homoseksiklubilla tai seksibileissä jossakin julkisessa paikassa (n=2012)	60,7	4,7	4,3	12,6	17,7	100
Gay-/homoseksibileissä yksityiskodissa (n=2008)	76,8	2,9	2,1	8,2	10,0	100
Gay-/homosaunassa (n=2004)	71,2	2,0	2,8	11,8	12,2	100
Pornoelokuvissa (n=2004)	75,4	4,3	2,6	7,2	10,5	100
Kruisailupaikassa, jossa miehet tapaavat toisiaan seksin vuoksi (n=2006)	55,3	8,7	6,4	12,3	17,3	100
Jollakin gay-/homo- tai biseksuaalisille miehille suunnatulla nettisivulla etsimässä deittiseuraa, tietoa tai pornoa (n=2026)	1,0	89,7	4,6	2,9	1,8	100

Taulukko 8.

Miesten kanssa seksiä harrastavien miesten suhtautuminen homoseksuaalisuuteen sosiaalisissa suhteissa.

Kuinka sinut olet homoseksuaalisuuden kanssa sosiaalisissa suhteissa?	Eri mieltä %	Ei eri eikä samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei koske minua %	Yhteensä
Ilmeisen naismaiset homomiehet tekevät oloni epämukavaksi (n=2012)	33,6	9,5	55,4	1,5	100
Tunnen oloni kotoisaksi gay-/homobaareissa (n=2013)	23,5	13,4	58,4	4,7	100
Sosiaaliset tilanteet homomiesten kanssa tekevät oloni epämukavaksi (n=2013)	75,7	7,3	15,7	1,3	100
Minun on helppo tulla nähdyksi julkisesti ilmiselvän homon kanssa (n=2013)	23,1	10,8	64,5	1,6	100
Minun on helppo puhua homoseksuaalisuudesta julkisessa tilanteessa (n=2013)	37,4	11,4	49,7	1,5	100

Taulukko 10.

Miesten kanssa seksiä harrastavien miesten kokemukset huonosta kohtelusta (%).

Kokemukset huonosta kohtelusta	Ei koskaan %	Viimeisen viikon aikana %	Viimeisen kuukauden aikana %	Viimeisen vuoden aikana %	Yli vuosi sitten %	Yhteensä
Viimeksi tuijotettu tai uhkailtu, koska joku tiesi tai oletti vastaajan olevan kiinnostunut miehistä (n=2020)	40,3	6,5	6,5	18,9	27,8	100
Viimeksi solvattu sanallisesti, kun joku tiesi tai oletti vastaajan olevan kiinnostunut miehistä? (n=2020)	35,6	4,0	5,1	20,8	34,5	100
Viimeksi motattu, lyöty, potkitu tai hakattu, kun joku tiesi tai oletti vastaajan olevan kiinnostunut miehistä? (n=2018)	83,3	0,3	0,1	2,5	13,8	100

paikkakunnalla ($p < 0,001$), Uudellamaalla ($p = 0,002$) ja oli suorittanut muun kuin opisto- tai ylempään tutkinnon ($p = 0,025$). Tuijottamista ja uhkailua kokeneista tilastollisesti merkitsevästi suurempi osa muihin verrattuna oli alle 25-vuotiaita, asui yli 500 000 asukkaan paikkakunnalla ($p < 0,001$) ja Uudellamaalla ($p = 0,029$).

POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata miesten kanssa seksiä harrastavien miesten suhdetta omaan seksuaalisuuteensa sekä sosiaaliseen ympäristöönsä.

EETTISET KYSYMYKSET

EMIS -tutkimushankkeen eettinen ennakkoarviointi tehtiin Portsmouthin yliopistossa Englannissa (Weatherburn ym. 2013). Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistujat vahvistivat osana kyselyä, että he olivat lukeneet ja ymmärtäneet tutkimuksen tarkoituksen (Berg ym. 2013). Kyselyyn vastattiin ilman vastaajan tietokoneen IP-tietoja (Internetin yhteyskäytäntöosoite), eikä yksittäistä vastaajaa pysty tunnistamaan. Vastaajat informoitiin sekä tutkimuksen käytännön toteutuksesta että tulosten julkistamisesta. (Parahoo 2006.)

TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Kyselylomake laadittiin 38 maan kansainvälisenä yhteistyönä. Mittari perustuu osin jo olemassa oleviin mittareihin, mutta myös ajankohtaiseen tutkimuskirjallisuuteen. Esitestausta tehtiin kolmessa vaiheessa ennen mittarin käyttöönottoa.

(Weatherburn ym. 2013, Berg ym. 2013.) Suomesta tutkimukseen osallistui yli 2000 vastaajaa. Vastaavanlaajuisista tutkimuksista ei aiemmin ole Suomessa toteutettu. Internet mahdollisti tutkimukseen osallistumisen eri puolilta Suomea, mutta osalle se saattoi olla myös estävä tekijä, koska kaikilla ei välttämättä ole Internet-yhteyttä. Tutkimuksella tavoitettiin suuri vastaajajoukko eri puolilta Suomea. Tulosten yleistettävyyden kannalta on kuitenkin huomattava, että suurin osa vastanneista asui kaupungissa: vain 8,2 prosenttia asui maaseudulla tai pienellä paikkakunnalla. Lisäksi yli puolet vastanneista asui Etelä-Suomessa.

TULOSTEN TARKASTELU

Tulosten mukaan suurin osa vastanneista oli seksuaalisesti kiinnostunut miehistä ja identiteetiltään homoseksuaalisia. Huotar ja Lehtosen (2007) tutkimukseen osallistuneista yhdeksän kymmenestä oli seksuaaliselta orientaatioltaan yksinomaan miehiin suuntautuneita, kun tässä tutkimuksessa heitä oli suhteellisesti hieman vähemmän. Seksuaalisen identiteetin osalta tulokset tässä tutkimuksessa ovat hyvin samansuuruiset kuin Huotar ja Lehtosen (2007) tutkimuksessa.

Suurin osa oli sinut homoseksuaalisuutensa suhteen. Jossain määrin yllättävää on, että nuoret suhtautuivat omaan seksuaaliseen suuntautumiseensa negatiivisemmin kuin muut. Tosin tämä saattaa liittyä myös siihen, että nuorella on vähemmän elämäkokemusta ja tottuminen omaan erilaisuuteen vaatii aikaa. Uudellamaalla asuvat suhtautuvat muita myönteisemmin omaan seksuaaliseen suuntautumiseensa. Pienellä paikkakunnalla asuvalle miesten kanssa seksiä harrastavalle

miehille voi olla myös vaikea löytää itselleen samoin suuntautunutta seuraa, mikä voi vaikeuttaa suhdetta omaan seksuaalisuuteen.

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan vajaa puolet vastaajista oli vakituksessa suhteessa yhden miehen kanssa. Aikaisemmissa suomalaisissa tutkimuksissa vastaavat prosentuaaliset osuudet vaihtelevat 20–64,5 prosentin välillä (Grönfors ym. 1984, Grönfors ja Partanen 1991, Huotari ja Lehtonen 2007). Ilman parisuhdetta eläviin miehiin verrattuna parisuhteessa elävät olivat yleisemmin yli 40-vuotiaita, isolla paikkakunnalla ja Uudellamaalla asuvia. Suurella paikkakunnalla asuminen voi mahdollistaa paremmin ihmisen yksityisyyden säilyttämisen kuin pienellä paikkakunnalla asuminen. Samoin kontaktin luominen voi olla helpompaa, mikä mahdollistaa osaltaan parisuhteen syntymisen. Lähes puolet vastanneista asui yksin ja neljännes mieskumppanin kanssa. Tilastokeskuksen tietojen mukaan yksinasuvien määrä on lisääntynyt kaikkiaan suomalaisessa yhteiskunnassa 1960-luvulta lähtien 15,7 prosentista 2011 vuoden 41,2 prosenttiin (Tilastokeskus 2013b). Lähes puolella vastaajista myös suuri osa lähipiirin miehistä oli seksuaalisesti kiinnostuneita miehistä.

Yli puolet vastanneista koki ajoittain yksinäisyyttä ja myös kansainvälisissä tutkimuksissa on tunnistettu homoseksuaalisten ihmisten yksinäisyys (esim. Kuyper ja Fokkema 2010). Tämän tutkimuksen tulosten mukaan vastanneiden ikä ja asuinpaikkakunnan koko olivat ymmärrettävästi tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä yksinäisyyden kokemukseen. Nuoret miehet, jotka ovat vasta heräämässä omaan seksuaalisuuteensa, ovat alttiita yksinäisyyden kokemuksille. Harvaan asutulla alueilla asuminen tekee kontaktien solmimisen vaikeaksi.

Tulosten mukaan näyttäisi siltä, että iän karttuminen auttaa tiedostamaan uusien ystävien löytämispaikkoja nuoria paremmin. Samoin isolla paikkakunnalla asuminen, Uudellamaalla asuminen kuin myös kokopäivätyössä oleminen näyttävät lisäävän tätä tietoisuutta. Näille miehille mahdollisuudet luoda uusia kontakteja ja ystävyyssuhteita voivat luonnollisesti olla helpommat, koska heidän ympärillään on enemmän ihmisiä, myös miesten kanssa seksiä harrastavia miehiä.

Vastaajat olivat yleisimmin käyneet Internetin homo- tai biseksuaalisille miehille suunnatuilla sivustoilla, baareissa sekä yökerhoissa. Internet voi olla esimerkiksi pienillä paikkakunnalla asu-

ville miehille ainoa keino yrittää löytää itselleen miesseuraa. Baareissa ja yökerhoissa käyneistä suurempi osa oli vähintään 25-vuotiaita, asui Uudellamaalla ja isolla paikkakunnalla. Isoilla paikkakunnalla on näitä miesten kanssa seksiä harrastaville miehille suunnattuja paikkoja eniten Suomessa. Internetin suosio kumppaneiden etsimisessä ja kontaktien luomisessa on havaittu myös kansainvälisissä tutkimuksissa (Blackwell 2010).

Suhtautuminen homoseksuaalisuuteen sosiaalisissa suhteissa oli tämän tutkimuksen mukaan suurelle osalle ongelmatonta, mutta ei kaikille. Lähes puolelle oli ongelmallista puhua homoseksuaalisuudesta julkisessa tilanteessa ja neljännes koki vaikeaksi sosiaaliset tilanteet homoseksuaalisten kanssa. Osalle vastanneista oli vaikeaa tulla julkisesti nähdyksi ilmiselvästi homoseksuaalisen miehen kanssa ja osa ei kokenut oloaan koitoiseksi gay-/homobaareissa. Tämän toteutetun tutkimuksen mukaan myönteisimmin sosiaaliin suhteisiin ja tilanteisiin suhtautuivat vanhemmat ikäluokat sekä isommalla paikkakunnalla asuvat. Isolla paikkakunnalla asuminen ja elämäkokemuksen karttuminen helpottavat ymmärrettävästi näihin sosiaaliin tilanteisiin suhtautumista.

Tässä tutkimuksessa suurin osa vastanneista ei ollut kokenut fyysistä väkivaltaa. Kuitenkin viidennes oli kokenut sitä siitä syystä, että joku tiesi tai oletti vastaajan olevan kiinnostunut miehistä seksuaalisesti. Yli puolet vastaajista oli kuitenkin kohdannut muunlaista huonoa kohtelua, kuten sanallista solvaamista. Toteutetun tutkimuksen tulosten mukaan erityisesti alle 25-vuotiaat miehet ovat kokeneet huonoa kohtelua. Lisäksi huono kohtelu näyttää liittyvän isolla paikkakunnalla ja Uudellamaalla asumiseen. Näyttäisi siis siltä, että toisaalta isolla paikkakunnalla ja Uudellamaalla asuminen tarjoavat myönteisiä asioita miesten kanssa seksiä harrastaville miehille, mutta samalla myös näitä kielteisiäkin ilmiöitä. Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että 80 prosenttia homoseksuaalisista naisista ja miehistä, biseksuaalisista ja transsukupuolisista aikuisista on jossain elämänsä vaiheessa kohdannut sanallista kiusaamista (Raymond ym. 2011). Vastaajien kokemaa huonoa kohtelua eri muodoissaan voi liittyä myös miestenvälisiin seksisuhteisiin liittyvään stigmaan ja homofobiaan. Huono kohtelu on aina uhka ihmisen hyvinvoinnille, joten siihen on pyrittävä puuttumaan eri keinoin. Vaikka suhtautumisessa homoseksuaalisuuteen on tapahtunut myönteisiä asioita (Lehto ja Kovero 2010), silti nämä tämän tutkimuksen

tulokset herättävät kysymyksen homoseksuaalisuuteen liittyvästä stigmasta (Preston ym. 2007) ja homofobiasta (McDermott ym. 2008).

PÄÄTELMÄT JA SUOSITUKSET

Suurimmalle osalle vastanneista oma seksuaalinen orientaatio oli hyväksyttävä ja ongelmaton. Osalle se kuitenkin on ongelma ja siihen on kiinnitettävä huomiota erityisesti nuorten miesten terveyden edistämässä ja otettava miestenväliset pari- ja seksisuhteet esille esimerkiksi terveystiedon tunneilla koulussa. Terveydenhuollon kontakteissa on hyvä muistaa se, että miesasiakkaiden seksuaalinen orientaatio voi kohdentua miehiin. On tärkeää tiedostaa, että miesten kanssa seksiä harrastavat miehet voivat olla identiteetiltään homo-, bi- tai heteroseksuaalisia, eivät välttämättä yksinomaan homoseksuaalisia tai biseksuaalisia. Erityisesti on huomioitava pienellä paikkakunnalla ja Uudenmaan ulkopuolella asuvat miesten kanssa seksiä harrastavat miehet.

Useilla miestenvälistä seksiä harrastavilla miehillä on ystäväpiirissä samoin seksuaalisesti orientoituneita miehiä, mikä on heidän terveytensä, erityisesti mielenterveytensä, kannalta hyvä asia, koska yhteisyyden kokeminen vertaisten kanssa on tärkeää terveydelle. Mielenterveyden edistämässä kannattaa rohkaista miesten kanssa

seksiä harrastavia miehiä rakentamaan esimerkiksi ystävyysuhteita samalla tavalla seksuaalisesti orientoituneiden miesten kanssa.

Yli puolet vastanneista koki ajoittain yksinäisyyttä. Yksinäisyys on mielenterveyden kannalta uhkaava tekijä, joka on huomioitava miesten kanssa seksiä harrastavien miesten mielenterveyden edistämässä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä nuoriin ja pienellä paikkakunnalla asuviin miehiin.

Homoseksuaalisuus on suurimmalle osalle vastaajista ongelmattonta sosiaalisissa suhteissa, mutta ei kaikille. Miesten kanssa seksiä harrastavat miehet voivat kohdata fyysistä tai muuta huonoa kohtelua. Yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla on mietittävä keinoja vähentää homoseksuaalisuuteen liittyvää pelkoa, stigmaa ja väkivaltaa.

KIITOKSET

The European MSM Internet Survey (EMIS) is funded by the Executive Agency for Health and Consumers (EAHC) of the European Commission in the framework of the Health Programme 2008-2013. Lisäksi tutkimusta ovat taloudellisesti tukeneet Suomessa Sosiaali- ja terveysministeriö ja Sukupuolitautilien Vastustamisyhdistys.

Kylmä J, Sepponen A-M, Ollikainen J, Pakarinen M, Heikkinen T, Suominen T. Men who have sex with men: attitudes toward one's sexuality and relationship with social surroundings

Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti –Journal of Social Medicine 2014;51: 161–176

The purpose of the study was to describe attitudes toward one's sexuality and relationship with social surroundings in men who have sex with men. The data were collected via Internet during June and August in 2010 as a part of EMIS (European MSM Internet Sex Survey) collaboration with 38 countries focused on men who have sex with men. In this article, the responses of men who answered in Finland (n=2028) constitute the data.

Most (69.7 %) of the respondents were sexually attracted on men only. Age, the size of dwelling place and province were associated with one's attitudes toward one's own sexuality. Younger men's attitudes towards their own sexual orienta-

tion were more negative than attitudes in other age groups. Especially living in the Uusimaa district was associated with a non-problematic attitude toward one's sexuality.

Over half of the respondents (57.2 %) had experienced solitude. Attitudes towards homosexuality in social relationships were unproblematic to the most of the respondents. Sexual orientation was problematic to some of the respondents and this should be considered especially in the health promotion of young men. Special attention should be paid on men living in small dwelling places.

KIRJALLISUUS

Puuttuu: Rothman ym. 2011

- Bauermeister JA, Giguere R, Carballo-Diequez A, Ventuneac A, Eisenberg A. Perceived risks and protective strategies employed by young men who have sex with men (YMSM) when seeking online sexual partners. *J Health Commun* 2010;15:679–90.
- Benotsch EG, Martin AM, Espil FM, Nettles CD, Seal DW, Pinkerton SD. Internet use, recreational travel, and HIV risk behaviors in men who have sex with men. *J Community Health* 2011;36:398–405.
- Beougher SC, Gomez W, Hoff CC. The couple as context: Latino gay male couples and HIV. *Cult Health Sex* 2011;13:299–312.
- Berg R, Ross M, Weatherburn P, Schmidt A. Structural and environmental factors are associated with internalized homonegativity in men who have sex with men: findings from the European MSM Internet Survey (EMIS) in 38 countries. *Soc Sci Med* 2013;78:61–69.
- Blackwell CW. The relationship among population size, requests for bareback sex, and HIV serostatus in men who have sex with men using the Internet to meet sexual partners. *J Hum Behav Soc Environ* 2010;20:349–60.
- Brennan DJ, Ross LE, Dobinson C, Veldhuizen S, Steele LS. Men's sexual orientation and health in Canada. *Can J Public Health* 2010;101:255–8.
- Conron KJ, Mimiaga MJ, Landers SJ. A population-based study of sexual orientation identity and gender differences in adult health. *Am J Public Health* 2010;100:1953–60.
- D'augelli AR, Grossman AH, Hershberger SL, O'connell TS. Aspects of mental health among older lesbian, gay, and bisexual adults. *Aging Ment Health* 2001;5:149–58.
- EMIS 2010. EMIS project. <http://www.emis.project.eu> [Luettu 7.11.2011].
- EMIS 2013. EMIS The European MSM Internet Survey. <http://www.emis-project.eu> [Luettu 13.6.2013].
- Fokkema T, Kuyper L. The relation between social embeddedness and loneliness among older lesbian, gay, and bisexual adults in the Netherlands. *Arch Sex Behav* 2009;38:264–75.
- Grönfors M, Haavio-Mannila E, Mustola K, Ståhlström O. Esitietoja homo- ja biseksuaalisten ihmisten elämäntavasta ja syrjinnästä. Teoksessa Sievers K, Ståhlström O. (toim.) Rakkauden monet kasvot. Weilin & Göös, Espoo 1984, 132–160.
- Grönfors M, Partanen H. HIV-riskiin vaikuttavista tekijöistä eräissä suomalaisissa erityisryhmissä. Seksuaaliasenteet, sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen käyttäytyminen. AIDS-tukikeskus, Helsinki 1991.
- Guzman R, Colfax GN, Wheeler S, Mansergh G, Marks G, Rader M, Buchbinder S. Negotiated safety relationships and sexual behavior among a diverse sample of HIV-negative men who have sex with men. *J Acquir Immune Defic Syndr* 2005;38:82–6.
- Hatzenbuehler ML. The social environment and suicide attempts in lesbian, gay, and bisexual youth. *Pediatr* 2011;127:896–903.
- Hoff CC, Beougher SC, Chakravarty D, Darbes LA, Neilands TB. Relationship characteristics and motivations behind agreements among gay male couples: differences by agreement type and couple serostatus. *AIDS Care* 2005;22:827–35.
- Hoff CC, Chakravarty D, Beougher SC, Darbes LA, Dadasovich R, Neilands TB. Serostatus differences and agreements about sex with outside partners among gay male couples. *AIDS Educ Prev* 2009;21:25–38.
- Houston E, McKirnan DJ. Intimate partner abuse among gay and bisexual men: risk correlates and health outcomes. *J Urban Health* 2007;84:681–90.
- Huotari K, Lehtonen J. Hiv-tartuntariskit miesten välisessä seksissä. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2000;37:330–342.
- Huotari K, Lehtonen J. Rakkauden rajoilla. Miestenvälinen seksi ja HIV Suomessa. AIDS-tukikeskuksen Miesten kesken turvallisesti -työ, Helsinki 2007.
- King M, McKeown E, Warner J, Ramsay A, Johnson K, Cort C, Wright L, Blizzard R. Mental health and quality of life of gay men and lesbians in England and Wales: controlled, cross-sectional study. *Br J Psychiatry* 2003;183:522–28.
- Koblin BA, Torian L, Xu G, Guilin V, Makki H, Mackellar D, Valleroy L. Violence and HIV-related risk among young men who have sex with men. *AIDS Care* 2006;18:961–7.
- Kuyper L, Fokkema T. Loneliness among older lesbian, gay, and bisexual adults: the role of minority stress. *Arch Sex Behav* 2010;39:1171–80.
- Lehto JE, Kovero C. Homoseksuaalisuus tieteen näkökulmasta ja miesten kertomana. Osuuskunta Lilith, Helsinki 2010.
- Lehtonen J. The diverse intimate relationships of non-heterosexual Finnish men. *NORMA: Nordic Journal for Masculinity Studies* 2009;4:66–82.
- Li HH, Holroyd E, Lau JT. Negotiating homosexual identities: the experiences of men who have sex with men in Guangzhou. *Cult Health Sex* 2010;12:401–14.
- Malcolm JP. Heterosexually married men who have sex with men: marital separation and psychological adjustment. *J Sex Res* 2008;45:350–7.
- McDermott E, Roen K, Scourfield J. Avoiding shame: young LGBT people, homophobia and self-destructive behaviours. *Cult Health Sex* 2008;10:815–29.
- Mustanski B, Garofalo R, Herrick A, Donenberg G. Psychosocial health problems increase risk for HIV among urban young men who have sex with men: Preliminary evidence of a syndemic in need of attention. *Ann Behav Med* 2007;34:37–45.
- Needham BL, Austin EL. Sexual orientation, parental support, and health during the transition to young adulthood. *J Youth Adolesc* 2010;39:1189–98.
- Operario D, Smith CD, Kegeles S. Social and

- psychological context for HIV risk in non-gay-identified African American men who have sex with men. *AIDS Educ Prev* 2008;20:347–59.
- Ortiz-Hernandez L, Tello BL, Valdes J. The association of sexual orientation with self-rated health, and cigarette and alcohol use in Mexican adolescents and youths. *Soc Sci Med* 2009;69:85–93.
- Parahoo K. *Nursing Research, Principles, Process and Issues*. Macmillan, UK, 2006.
- Preston D, D'Augelli A, Kassab C, Starks M. The relationship of stigma to the sexual risk behavior of rural men who have sex with men. *AIDS Educ Prev* 2007;19:218–30.
- Raymond HF, Chen YH, Stall RD, McFarland W. Adolescent experiences of discrimination, harassment, connectedness to community and comfort with sexual orientation reported by adult men who have sex with men as a predictor of adult HIV status. *AIDS Behav* 2011;15:550–6.
- Reisen CA, Zea MC, Bianchi FT, Poppen PJ, Shedlin MG, Penha MM. Latino gay and bisexual men's relationships with non-gay-identified men who have sex with men. *J Homosex* 2010;57:1004–21.
- Relf MV, Huang B, Campbell J, Catania J. Gay identity, interpersonal violence, and HIV risk behaviors: an empirical test of theoretical relationships among a probability-based sample of urban men who have sex with men. *J Assoc Nurses AIDS Care* 2004;15:14–26.
- Ross MW, Smolenski DJ, Kajubi P, Mandel JS, McFarland W, Raymond FH. Measurement of internalized homonegativity in gay and bisexual men in Uganda: cross-cultural properties of the Internalized Homonegativity scale. *Psychol Health Med* 2010;15:159–65.
- Rosser S, Bockting W, Ross M, Miner M, Coleman E. The relationship between homosexuality, internalized homo-negativity, and mental health in men who have sex with men. *J Homosex* 2008;55:185–203.
- Ryan C, Huebner D, Diaz RM, Sanchez J. Family rejection as a predictor of negative health outcomes in white and Latino lesbian, gay, and bisexual young adults. *Pediatr* 2009;123:346–52.
- Salomon E, Mimiaga M, Husnik M, Welles S, Manseau M, Montenegro A, Safren S, Koblin B, Chesney M, Mayer K. Depressive symptoms, utilization of mental health care, substance use and sexual risk among young men who have sex with men in EXPLORE: Implications for age-specific interventions. *AIDS Behav* 2009;13:811–21.
- Scourfield J, Roen K, McDermott L. Lesbian, gay, bisexual and transgender young people's experiences of distress: resilience, ambivalence and self-destructive behaviour. *Health Soc Care Community* 2008;16:329–36.
- Sherhoff M. Negotiated nonmonogamy and male couples. *Fam Process* 2006;45:407–18.
- Stephenson R, Khosropour C, Sullivan P. Reporting of intimate partner violence among men who have sex with men in an online survey. *West J Emerg Med* 2010;11:242–6.
- STM. Seksuaaliterveyden edistäminen. http://www.stm.fi/hyvinvointi/terveydenedistaminen/seksuaaliterveyden_edistaminen [Luettu 11.3.2013].
- Tartuntatautilaki 583/1986
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- THL. Seksuaali- ja lisääntymisterveys. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/seksuaali_ja_lisaantymisterveys [Luettu 11.3.2013].
- Tilastokeskus 2013a. Perheet tyypeittäin 1950–2011. http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2011/perh_2011_2012-05-25_tau_001_fi.html. [Luettu 3.3.2013]
- Tilastokeskus 2013b. Asuntokunnat henkilöluvun mukaan 1960–2011. http://tilastokeskus.fi/til/perh/2011/02/perh_2011_02_2012-11-09_kat_007_fi.html [Luettu 10.9.2013].
- Van der Snoek EM, de Wit JB, Mulder PG, van der Meijden WI. Incidence of sexually transmitted diseases and HIV infection related to perceived HIV/AIDS threat since highly active antiretroviral therapy availability in men who have sex with men. *Sex Transm Dis* 2005;32:170–5.
- WAS. Sexual rights. <http://www.worldsexology.org/content/sexual-rights-0> [Luettu 29.4.2013].
- Weatherburn P, Schmidt A, Hickson F, Reid D, Berg R, Hospers H, Marcus U, the EMIS Network. The European Men-Who-Have-Sex-With-Men Internet Survey (EMIS): design and methods. *Sex Res Social Policy* 2013. DOI 10.1007/s13178-013-0119-4.
- Williams JK, Ramamurthi HC, Manago C, Harawa NT. Learning from successful interventions: A culturally congruent HIV risk-reduction intervention for African American men who have sex with men and women. *Am J Public Health* 2009;99:1008–12.
- Wong CF, Weiss G, Ayala G, Kipke MD. Harassment, discrimination, violence, and illicit drug use among young men who have sex with men. *AIDS Educ Prev* 2010;22:286–98.

JARI KYLMÄ

FT, dosentti, professori (ma)

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede

ANNE-MARI SEPPONEN

FM, tutkija

MTT, Taloustutkimus

JYRKI OLLIKAINEN

FM, tutkimuspäällikkö

Tampereen yliopisto

Informaatiotieteiden yksikkö, Tilastotiede

MARJA PKARINEN
TtM, TtT-opiskelija
Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede

TEPPO HEIKKINEN
FM, suunnittelija
HIV-tukikeskus

TARJA SUOMINEN
THT, professori
Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede